

Helena Steffansson
Carlson
Johanna Kemppainen
David Boman

Mars 2016

Granskning av årsredovisning 2015

Söderhamns kommun

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning.....	1
2.	Inledning.....	3
2.1.	Bakgrund	3
2.2.	Revisionsfråga och metod	3
2.3.	Revisionskriterier	4
3.	Granskningsresultat.....	5
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	5
3.1.1.	Förvaltningsberättelse	5
3.1.1.1.	Översikt över utvecklingen av verksamheten.....	5
3.1.1.2.	Investeringsredovisning	7
3.1.1.3.	Driftredovisning.....	7
3.1.2.	Balanskrav	8
3.1.3.	God ekonomisk hushållning.....	9
3.1.3.1.	Finansiella mål.....	9
3.1.3.2.	Mål för verksamheten.....	10
3.1.4.	Nämndernas redovisning av sitt uppdrag	12
3.2.	Rättvisande räkenskaper.....	13
3.2.1.	Resultaträkning.....	13
3.2.2.	Balansräkning	16
3.2.3.	Kassaflödesanalys	17
3.2.4.	Sammanställd redovisning.....	17
3.2.5.	Tilläggsupplysningar	17

1. *Sammanfattning*

Vi bedömer att årsredovisningen huvudsakligen redogör för **utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen**.

Vi bedömer att kommunen för år 2015 lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans (KL 8:5 a-b) och att resultatet för år 2015 i huvudsak är förenligt med de finansiella mål om god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Förvaltningsberättelsen innehåller en uppföljning av de tio inriktnings- och finansiella mål som fullmäktige har angivit i 2012-2015 års budget. Måluppfyllelsen når båda nivåerna "Uppfylld" och "Inte uppfylld" enligt den uppföljning som görs för året 2015 och planperioden 2012-2015.

Vi bedömer att den finansiella måluppfyllelsen som god, då tre av fyra finansiella mål uppfylls för året.

Vi bedömer verksamhetsmålen uppfyllelse som god, då fyra av sex inriktningsmål uppfylls för året.

Vi bedömer vidare att årsredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven på **rättvisande räkenskaper** och är upprättad enligt god redovisningssed.

Enligt årsredovisningen tillämnar kommunen säkringsredovisning av derivatavtal (säkringsinstrument) om 423 mnkr som byter rörlig ränta till fast ränta. Utifrån att antal antaganden som bygger på uppgifter från kommunens årsredovisning och intervjuer etcetera gör vi den bedömningen att kommunen följer RKR 21 med undantag från att man inte har en säkringsdokumentation som motiverar den redovisning man tillämnar.

Sedan föregående år har kommunen anpassat sig till följande normgivning:

- RKR:s rekommendation nr 20, Finansiella tillgångar och skulder, och lämnar upplysning om genomsnittlig ränta samt lånens förfallostruktur
- RKR:s rekommendation nr 11:4, Materiella anläggningstillgångar, och har infört komponentredovisning

Med anledning av anpassningen har siffror för jämförelseändamål kompletterats avseende långfristiga lån

Kommunen avviker från god redovisningssed avseende värderingsfrågor enligt följande:

- RKR:s rekommendation nummer 20, Finansiella tillgångar och skulder, avseende klassificering av långfristiga skulder. Avvikelsen redovisas öppet i

årsredovisningens avsnitt "Redovisningsprinciper", med motivering om refinansiering av långfristiga skulder.

Kommunen avviker från god redovisningssed vad beträffar tilläggsupplysningar enligt följande:

- RKR:s rekommendation nummer 13.2, Redovisning av hyres- och leasingavtal. Avvikelsen redovisas inte öppet i årsredovisningens avsnitt "Redovisningsprinciper".

➤

Kommunens ekonomiska läge

Årets resultat uppgår till överskott om + 23,3 mnkr (för 2014 underskott om 5,5 mnkr), vilket gör att resultatutfallet för 2015 är en förbättring med 28,8 mnkr jämfört med föregående år. Styrelsens analys är att kommunen redovisar ett överskott mot budget på 42,9 mnkr, vilket jämförs mot justerad slutlig negativ budget.

Nämndernas nettoavvikelse mot justerad budget uppgår till +33,7 (fg år +11,0) mnkr. Gentemot ursprungsbudget redovisar nämnderna ett underskott, motsvarande -20,6 (-83,4) mnkr.

Verksamheterna redovisar sammantaget ett överskott mot justerad budget för år 2015. Kommunen står fortsatt inför en rad utmaningar inför framtiden, vilket redogörs för i förvaltningsberättelsen.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

I den kommunala redovisningslagen (KRL) regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är Kommunstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande. När det gäller nämndernas redovisning, skall den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer.

2.2. Revisionsfråga och metod

Revisorerna har bl. a. till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsboksutslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? Med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar.
- Har balanskravet uppfyllts och hanteras eventuella underskott i enlighet med balanskravets regler?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande? Med rättvisande avses följsamhet mot lag, rekommendationer och god redovisningssed.

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl. drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Vidare har vi också inom ramen för granskningen av årsredovisningen bedömt nämndernas redovisningar av hur de fullgjort sitt uppdrag från fullmäktige. Granskningen baseras på nämndernas rapportering till fullmäktige såsom den presenteras i årsredovisningen.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma. Vårt uppdrag omfattar inte en granskning och prövning om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har introducerats genom kontakter och samplanering med kommunens ekonomikontor. Granskningen har utförts enligt god revisionssed med utgångspunkt i SKYREV:s utkast "Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting". Vägledningen baseras på ISA (International Standards on Auditing). Som framgår av vägledningen kan implementeringen ske successivt varför tillämpliga ISA helt eller delvis har följts beroende på om vägledningen har beaktats i årets revisionsplan. Granskningen har skett genom intervjuer, dokumentgranskning, granskning av räkenskapsmaterial och i förekommande fall registeranalys.

Vår granskning och våra synpunkter baseras på det utkast till årsredovisning som erhöles 2016-03-08, samt justeringar och kompletteringar som erhöles till och med 2016-03-18. Kommunstyrelsen fastställer årsredovisningen 2015-03-15 och fullmäktige behandlar årsredovisningen 2015-04-04.

Rapportens innehåll har sakgranskats av enhetschef för ekonomienheten.

2.3. Revisionskriterier

Kommunstyrelsen är ansvarig för upprättandet av årsredovisningen som enligt 8 kap 18 § KL ska godkännas av kommunfullmäktige.

Granskningen av årsredovisningen innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen
- Kommunal redovisningslag
- Rekommendationer från rådet för kommunal redovisning
- Fullmäktiges beslut om god ekonomisk hushållning

3. Granskningsresultat

Den av fullmäktige justerade budgeten för år 2015 är negativ med ett totalt budgeterat underskott om 19,6 mnkr. Det är i strid med huvudregeln i KL 8 kap 4 § där anges att budget skall upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Vår bedömning är att i de av fullmäktiges fattade besluten ej finns synnerliga skäl angivna.

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Förvaltningsberättelse

3.1.1.1. Översikt över utvecklingen av verksamheten

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar i huvudsak överensstämmer med kraven i KRL. Avvikelse finns för bland annat avseende upplysningar av placeringar för pensionsändamål.

Analys och rättvisande bedömning av ekonomi och ställning

Analysen av årets resultat och den ekonomiska ställningen ger en rättvisande bild. I förvaltningsberättelsen redogörs för kommunens ekonomi under år 2015 genom en finansiell analys, den så kallade RK-modellen. Den finansiella analysen utgår från fyra finansiella aspekter; det finansiella resultatet, kapacitetsutveckling, riskförhållanden och kontrollen över den finansiella utvecklingen. Utifrån dessa aspekter är målet att identifiera eventuella finansiella möjligheter och problem och därigenom försöka förtydliga om kommunen anses ha en god ekonomisk hushållning. Utöver detta finns en sammanfattande finansiell analys med måluppföljning av kommunens finansiella mål samt balanskrav.

Den finansiella analysen och flerårsöversikten (5 år i sammandrag) omfattar nyckeltal som är framräknad genom justering för kommunens internbank samt jämförelsestörande poster.

Utvärdering av ekonomisk ställning

Enligt KL kapitel 4 skall förvaltningsberättelsen innehålla en utvärdering av kommunens ekonomiska ställning. I förvaltningsberättelsen återfinns en utvärdering som tar sin utgångspunkt i den så kallade RK-modellen. I dagsläget finns målsättningar kopplade till god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv avseende resultatmål, investeringsmål, låneskulds mål och mål om avsättning för pensioner. I utvärdering av kommunens ekonomiska ställning lyfts och analyseras därutöver bland annat soliditet, skatte- och nettokostnadsutveckling, skattesatser samt kassalikviditet. Vi vill framhålla att för att en utvärdering skall

kunna ske bör mål för den finansiella ställningen anges. Vi anser att målnivåer bör finnas fastställda för samtliga mål som utvärderas.

Händelser av väsentlig betydelse

I förvaltningsberättelsen redovisas på ett tydligt sätt väsentliga händelser som inträffat under och delvis efter räkenskapsåret. I övrigt beskrivs viktiga händelser under året i respektive nämnds redovisning.

Förväntad utveckling

I förvaltningsberättelsen finns ett avsnitt *Framåtblick* som beskriver kommunens förväntade utveckling och lyfter områden som kommer ha stor påverkan för kommunen i framtiden. Koppling görs mellan utvecklingen nationellt och påverkan på Söderhamns kommun.

Väsentliga personalförhållanden

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas enligt KRL 4:1 a, det vill säga frånvaron specificeras på lång- och korttidsfrånvaro, män och kvinnor samt åldersindelad. Den totala sjukfrånvaron har för fjärde året ökat i jämförelse med föregående år och uppgår till 6,9 % (5,7 %). Även långtidsfrånvaron har ökat från 41,6 % till 48,6 %. Av kommentarerna till sjukfrånvaron framgår att kommunen har gjort analyser av orsaker och metoder för att komma till rätta med situationen. Ingen närmare beskrivning av vilka orsaker som finns eller vilka metoder som tillämpas lämnas.

I övrigt lämnar den personalekonomiska redovisningen ett flertal uppgifter om personalen till exempel antal anställda och kompetensförsörjning. Avsnittet omfattar upplysningar med analys av bisyssla, tillbud och arbetsskador.

Gemensam förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen ska omfatta en beskrivning av den samlade kommunala verksamhetens organisation och särskilda upplysningar om ekonomi och verksamhet i koncernföretagen i enlighet med Rådet för kommunal redovisnings (RKR) rekommendation nr 8.2. Utöver detta ska särskilda upplysningar lämnas om koncernföretagen och förhållanden mellan kommunen och företagen.

Inledningsvis i förvaltningsberättelsen finns avsnittet *Kommunkoncernens ekonomi* som omfattar en kort beskrivning av resultaten för kommunkoncernen. En organisationsbild över kommunens samlade verksamhet som inkluderar kommunkoncernen samt kommunala uppdragsföretag finns i avsnittet *Sammanställd redovisning* inom redovisade räkenskaper. I övrigt redovisas de sammanställda räkenskaperna jämte kommunens resultat- och balansräkning samt kassaflöde med tillhörande noter. Redogörelse för bolagens verksamhet och ekonomi görs separat i anslutning till nämndernas redogörelser.

Pensionsredovisning

I avsnittet *Finansiell analys* finns en redogörelse kring kommunens pensionsåtaganden. I förvaltningsberättelsen saknas dock bland annat upplysningar om placeringar för pensionsändamål och dess utveckling i enlighet med RKR:s rekommendation 7.1.

Styrelsen upplyser om redovisning och effekter av den försäkringslösning avseende pensioner som genomfördes under år 2013.

Andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten

Kommunens målmodell som gäller för perioden 2012-2015 omfattar kommunfullmäktiges antagna övergripande inriktningsmål planperioden 2012-2015, samt kommunfullmäktiges uppdrag till respektive nämnd. Kommunen har valt att fatta beslut om mål med slutligt uppföljning efter 4 år. I kapitlet *Sammanställning av måluppföljning 2015* görs en samlad bedömning med uppföljning av målen och uppfyllelsegrad för genomförda aktiviteter för det enskilda året 2015 samt sammantagen bedömning för uppfyllelse för planperioden.

3.1.1.2. Investeringsredovisning

Av KRL 4:2 framgår att förvaltningsberättelsen skall innehålla en samlad redovisning av kommunens investeringsverksamhet.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att investeringsredovisningen ger en rättvisande bild av årets investeringar och hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget.

Årets nettoinvesteringar uppgår till 62,5 mnkr (fg år 45,7 mnkr) att jämföra med budgeterade investeringar om 129,5 mnkr. Avvikelsen i förhållande till budget förklaras med att flertal stora investeringsprojekt försenats. I den detaljerade redovisningen över investeringar per projekt framgår nya större investeringar bland annat Ljusne Idrottshall 19 mnkr, energitjänstprojektet EPC 9,8 mnkr samt Ljusne vid havet 4,7 mnkr.

I den detaljerade beskrivningen av investeringar redogörs kring negativa avvikelser från totalbudget och orsaker till detta. Investeringsnivån har ökat med anledning av ny redovisningsrutin i samband med införande av komponentredovisning, vilket lämnas upplysning om.

3.1.1.3. Driftredovisning

Av KRL 4:3 framgår att förvaltningsberättelsen skall innehålla en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att driftredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges ursprungsbudget och justerade budget.

Nämndernas budgetavvikelse samt förändringen från avvikelsen i prognosen per sista augusti redovisas i tabellen nedan:

Driftredovisning per förvaltning/nämnd, mnkr	Ursprungsbudget, enligt Årsred	Justerad Budget	Utfall 2015	Utfall 2014	+/- fr. prognos	Budget avvikelse
Kommunfullmäktige	-3,2	-3,2	-3,5	-3,3	-0,2	-0,3
Revisionen	-1,5	-1,5	-1,4	-1,4	0,1	0,1
Kommunstyrelsen	-133,1	-143,8	-139,0	-95,1	-41,5	4,8
Överförmyndarnämnden	-3,1	-3,1	-3,0	-3,0	0,2	0,1
Valnämnden	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
Kultur- o samhällsservice nämnden	-119,6	-129,1	-118,6	-124,1	13,8	10,5
Bygg- och miljönämnden	-10,5	-10,7	-9,3	-10,2	1,9	1,4
Barn- och utbildningsnämnden	-435,5	-456,3	-448,2	-475,0	38,9	8,1
Nämnden för lärande och arbete				-72,8		0,0
Socialnämnden				-79,3		0,0
Arbetsmarknad- och socialnämnden	-130,3	-142,9	-132,7		13,7	10,2
Omvårdnadsnämnden	-476,0	-476,7	-477,7	-472,5	1,5	-1,0
Summa	-1312,8	-1367,3	-1333,4	-1336,8	10,6	33,9
Summa enligt årsredovisningen		-1367,3	1333,6	-1336,8		33,7

Total Utfall 2015 & Budgetavvikelse (avrundningsdifferens i mnkr) i årsredovisningen

Totalt redovisar nämnderna en positiv avvikelse om 33,7 mnkr (fg år +11,0 mnkr) gentemot fastställd justerad budget. I jämförelse med ursprungsbudget redovisar dock nämnderna en negativ avvikelse om -20,6 mnkr (fg år - 83,4 mnkr.)

Kommunstyrelsen, kultur- och samhällsservicenämnden, bygg- och miljönämnden, barn- och utbildningsnämnden samt arbetsmarknad- och socialnämnden redovisar överskott överstigande 1 mnkr gentemot justerad budget. Omvårdnadsnämnden redovisar ett underskott på 1,0 mnkr.

I jämförelse med prognosen som lämnades i samband med delårsrapporten redovisar samtliga nämnder dock ett bättre helårsutfall för år 2015. Kultur- och samhällsservicenämnden redovisar den största positiva avvikelsen med 13,8 mnkr.

I respektive nämnds verksamhetsberättelse kommenteras årets resultat med redogörelse kring budgetavvikelser för respektive nämnds verksamhetsområden.

3.1.2. Balanskrav

Av KRL 4.3a framgår att förvaltningsberättelsen ska innehålla upplysningar om dels årets resultat efter balanskravsjusteringar, dels detta resultat med justering för förändring av resultatutjämningsreserven (balanskravsresultat).

Bedömning och iakttagelser

Vi instämmer i styrelsens bedömning att balanskravet har uppfyllts för år 2015.

Avstämning av årets resultat enligt balanskravets bestämmelser har skett enligt 4 kapitlet i kommunal redovisningslag (KRL).

Vi instämmer däremot inte i styrelsens bedömning om, att det inte finns, något negativt balanskravsresultat att reglera. Balanskravsutredningen uppställd i enlighet med KRL 4.3a för år 2014 summerade till ett balanskravsresultat om -6,5 mnkr. Se föregående års granskningsrapport.

Enligt reglerna kring balanskravet ska tidigare års eventuellt negativa resultat regleras och återställas under de närmast följande tre åren.

Vi konstaterar dock att det, i och med 2015 års positiva balanskravsresultat, finns möjlighet att återställa tidigare balanskravsunderskott.

3.1.3. God ekonomisk hushållning

Av KRL 4:5 framgår att förvaltningsberättelsen skall innehålla en utvärdering av om målen för en god ekonomisk hushållning har uppnåtts.

Bedömning och iakttagelser

Vi konstaterar att det i årsredovisningen finns en uppföljning av fullmäktiges inriktningsmål samt finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

Vi bedömer den finansiella måluppfyllelsen som god, tre av fyra mål uppfylls.

Vi bedömer utifrån årsredovisningens återrapportering av inriktningsmålen uppfyllelse som god, fyra av sex mål uppfylls enligt kommunstyrelsens bedömning avseende uppfyllda aktiviteter för år 2015.

För planperioden 2012-2015 lämnas sammanfattande måluppfyllelse att tre av fyra finansiella mål uppfylls och att fyra av sex verksamhetsmål är uppfyllda.

I årsredovisningen finns en samlad bedömning *Sammanställning uppföljning av mål 2015* som ger en beskrivning på en sida över samtliga mål avseende måluppfyllelse utifrån fullmäktiges mål kring god ekonomisk hushållning ur både finansiellt och verksamhetsperspektiv.

Vi bedömer att den redovisade måluppfyllelsen har en tydlig koppling till fullmäktiges beslutade budget.

3.1.3.1. Finansiella mål

I årsredovisningen görs en avstämning mot kommunens finansiella mål som fastställts i budget 2012-2015:

Måluppfyllelse, KS bedömning			
Inriktningmål, fastställt av fullmäktige Budget 2012-2015	Utfall 2015	År 2015	Planperioden 2012-2015
Årets resultat ska under perioden 2012-2015 uppgå till 80 mnkr. (Dvs 20 mnkr per år i genomsnitt för hela budgetperioden, ej inräknat extra avsättning för framtida pensionskostnader om minst 16 mnkr).	Resultat utfall: 2012: + 12,9 mnkr 2013: + 6,0 mnkr 2014: -5,5 mnkr 2015: +23,3 mnkr	Uppfylls inte	Uppfylls inte
Investeringarna ska finansieras med egna medel till 100 %. Investeringsnivån kan ökas med investeringar som generera intäkter eller sänker kostnader.	Resultat utfall: 2012: 30,2 mnkr 2013: 32,5 mnkr 2014: 45,7 mnkr 2015: 29,5 mnkr	Uppfylls	Uppfylls
Vid utgången av 2015 ska låneskulden vara oförändrad eller lägre i förhållande till den 31 december 2011. (152,5 mnkr)	Resultat utfall: 2012: 106,4 mnkr 2013: 22,5 mnkr 2014: 22,3 mnkr 2015: 146,5 mnkr	Uppfylls	Uppfylls
Minst 4 mnkr ska årligen, plus reavinsterna från försäljningen av mark, ska årligen avsättas för den ansvarsförbindelse för intjänade pensionförmåner till de anställda före år 1998, som ligger utanför balansräkningen. Utöver denna avsättning tillkommer reavinsterna från försäljning av mark.	Resultat avsatt: 2012: 31,5 mnkr 2013: 8,0 mnkr 2014: 0 mnkr 2015: 11 mnkr - som märkning inom eget kapital	Uppfylls	Uppfylls

Bedömning och iakttagelser

Vår bedömning är att samtliga fastställda mål utvärderas samlat i årsredovisningen.

Samtliga finansiella mål som beslutats i budget för 2012-2015 följs upp samlat i kapitel *Sammanställning av måluppföljning 2015*. En mer detaljerad analys och utvärdering sker i avsnittet *Sammanfattande finansiell analys*. Kommunstyrelsens egen bedömning omfattar utvärdering av uppfyllelse av det enskilda året 2015 samt sammantaget utfall för planperioden 2012-2015. Kommunstyrelsens bedömning är att tre av fyra finansiella målen för planperioden uppfylls. Resultatmålet bedöms varken uppfyllas för det enskilda året 2015 eller för planperioden.

Vi delar kommunstyrelsens bedömning att målet om investeringar, målet om låneskuld och målet om avsättning för pensioner uppfylls för det enskilda året 2015. När det gäller avsättning för pensioner sker detta för år 2015 som en öronmärkning inom eget kapital.

När det gäller resultatmålet konstaterar vi dock att för det enskilda året 2015 överstiger utfallet den genomsnittliga resultatnivån om 20 mnkr.

3.1.3.2. Mål för verksamheten

Kommunfullmäktige har fastställt sex inriktningsmål för perioden 2012-2015 med slutlig mättidpunkt år 2015. Målen beskriver inriktning och ambitionsnivå för verksamheten under budgetperioden 2012-2015. För att uppnå inriktningsmålen finns ett framarbetat handlingsprogram omfattande taktik och aktiviteter för att nå målet. Uppföljning ska ske årligen i delårsrapport och årsredovisning, både inom varje nämnd och på totalnivå för kommunen. Av årsredovisningen framgår att alla nämnder och bolag ska följa upp målen per handlingsprogram. Årsredovisningen

omfattar en uppföljning för planperioden och redovisning av utfall av de mått som följts upp under året 2015 under avsnittet *Kommunfullmäktiges inriktningsmål*.

I förvaltningsberättelsen lämnas en redogörelse och avstämning:

		Måluppfyllelse, KS bedömning	
Inriktningmål, fastställt av fullmäktige Budget 2012-2015	Utfall 2015	År 2015	Plan perioden 2012-2015
Söderhamn upplevs senast 2015 som en attraktiv skärgårdskommun med ett levande stadscentrum med stark skärgårdskänsla	SCB medborgarundersökning Levande centrum 44 (57) %(minskning) Skärgårdskänsla 41 (51) % (minskning)	Uppfylls	Uppfylls
Söderhamns kommun ska utvecklas till ett långsiktigt hållbart samhälle med attraktiva livsmiljöer för alla som bor och verkar i kommunen genom att årligen klättra på Miljöaktuelltets kommunranking för att senast 2015 nå lägst plats 50, samt årligen förbättra sin placering enligt SCB:s nöjd medborgarindex.	Miljöaktuelltets kommunranking år 2015 Mätvärde lämnas ej. Placering 80 av 290 år 2014 är senast kända. - > försämring mot mätvärde SCB medborgarundersökning Utfall 51 % (riksnitt 60 %)	Uppfylls	Uppfylls
Söderhamns kommun ska vara pådrivande för en positiv utveckling av infrastrukturen i kommunen genom att aktivt arbeta för en utveckling av exempelvis hamnar, motorvägar, bredband samt för beslut om dubbelspår på Ostkusbanan.	Beskrivning av nätverk som kommunen ingår i.	Uppfylls	Uppfylls
Söderhamn ska genom en kvalitativt och flexibelt utbud av lärandemiljöer årligen utifrån 2011 års resultat förbättra sin placering i SKL:s ranking av skolverksamheten samt öka andelen elevera som slutför sin gymnasieutbildning inom fyra år.	Förbättra placering SKL:s ranking av skolverksamhet = Värden för 2011 finns inte tillgängliga vid årsredovisningens avlämnande. Slutför gymnasieutbildning = Sju grupper är i gång	Uppfylls	Uppfylls
I Söderhamn ska nöjdheten årligen öka inom omsorgen för barn, äldre och funktionshindrade.	Barnomsorgen: 89 (88) % resp 92 (92) % nöjda Äldre- och handikappomsorg: Hemtjänst 94 (94) % Vård- o omsorgsboende 79 (87) %	Uppfylls inte	Uppfylls inte
Senast 2015 ska Söderhamn ha ett bättre företagsklimat med fler företag vilket bidrar till ytterligare arbetstillfällen jämfört med 2011	Placering 243 (198) i Svenskt företagsklimatmätning. Andelen företag & nystrartade företag: 6,8 (8,1)	Uppfylls inte	Uppfylls inte

Kommunstyrelsens bedömning avseende måluppfyllelse av innevarande års aktiviteter redovisas separat i en sammanfattande tabell i avsnitt *Sammanställning uppföljning av mål 2015*.

Bedömning och iakttagelser

Samtliga inriktningsmål som beslutats i budget för 2012-2015 beskrivs och redovisas i kapitlet *Kommunfullmäktiges inriktningsmål 2012-2015*. Bedömning om slutlig uppfyllelse för respektive mål lämnas. Styrelsens bedömning är att fyra av sex mål uppfylls.

Vi konstaterar att det i årsredovisningen för det enskilda året 2015 har redovisats måluppfyllelse utifrån genomförda aktiviteter för samtliga mål i avsnittet *Sammanfattande uppföljning av mål 2015*.

Vi bedömer att mätning av samtliga mål ej genomförts under 2015. För målet *hållbart samhälle* redovisas mätning för ett av två mått. För målet *flexibelt lärande* redovisas inga utfall för 2015 och av tillhörande skrivning framgår att det finns en eftersläpning när underlag från Öppna jämförelser erhålls.

När det gäller målet *attraktiv skärgårdskommun* konstaterar vi att jämfört med år 2013 har utfallet försämrats men är bättre än år 2011. Av tillhörande beskrivning anges möjliga orsaker till försämringen. Den samlade bedömningen för det enskilda året och för planperioden som styrelsen gör är dock att målet uppfylls med beaktande av genomförda aktiviteter.

Av årsredovisningen framgår i övrigt att ett analysarbete pågår kopplat till målarbetet. Bland annat anges svårigheter med att hitta bra mätmetoder som delorsak att samtliga mål ej uppnåtts för planperioden.

Vi bedömer, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, att redovisat resultat är förenligt med de mål som fullmäktige fastställt.

3.1.4. Nämndernas redovisning av sitt uppdrag

Av KL 3:15 framgår att nämnderna ska redovisa till fullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag och att fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att nämndernas redovisningar innehåller redovisning av utfallet av årets verksamhet i förhållande till fastställda mål och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Redovisningarna är utformade i enlighet med kommunens anvisningar

Styrelsens och nämndernas redovisning av sitt uppdrag sker enligt en enhetlig struktur under följande rubriker:

- Nämndens ansvarsområde
- Ekonomisk översikt
- Måluppfyllelse och viktiga händelser
- Framåtblick

Redovisningarna ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till fullmäktiges uppdrag inklusive graden av måluppfyllelse

I budget 2012-2015 har fullmäktige gett uppdrag till respektive nämnd. I nämndernas uppdrag ingår bland annat att samverka och lägga upp strategi (formulerat som taktik) för att nå fullmäktiges beslutade inriktningsmål. Utöver detta har fullmäktige även givit respektive nämnd separata uppdrag.

Inriktningsmålen utvärderas och kommenteras ur ett övergripande perspektiv i förvaltningsberättelsen i ett separat avsnitt *Kommunfullmäktiges inriktningsmål*. Samtliga nämnder redogör för måluppfyllelse och viktiga händelser under året i respektive nämnds redogörelse. I varierande tydlighet finns koppling mellan nämndernas målredogörelser och de kommunövergripande inriktningsmålen. Av inledande beskrivning i förvaltningsberättelsen framgår dock att nämnderna ansvarar för genomförandet av handlingsprogrammen.

Det sker en analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och vilka genomförda åtgärder som gjorts

Det ekonomiska utfallet i förhållande till budget redovisas. Under rubriken *Ekonomisk översikt* görs en analys av årets resultat och avvikelser redogörs för samt orsakerna till dessa.

3.2. Rättvisande räkenskaper

3.2.1. Resultaträkning

Av KRL 5:1 framgår att resultaträkningen skall redovisa samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret samt form för uppställning.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att resultaträkningen uppfyller KRL:s krav och i övrigt är upprättad i enlighet med god redovisningssed. Uppställningen följer KRL och har utökats med specifika delposter för finansiella poster.

Vi bedömer att resultaträkningen ger en rättvisande bild av årets resultat.

Nedan redovisas resultaträkningens utfall jämfört med tidigare år.

<i>Resultaträkning, m nkr</i>	<i>Utfall 2015</i>	<i>Utfall 2014</i>	<i>Justerad budget 2015 (helåret)</i>	<i>Prognos 2015 (i delåret)</i>
Verksamhetens intäkter	406,7	385,2	416,7	
Verksamhetens kostnader	-1698,2	-1670,8	-1 752,8	
Avskrivningar	-41,8	-40,7	-45,3	
Verksamhetens nettokostnader	-1 333,3	-1 326,3	-1 381,3	-1 357,5
Skatteintäkter	1008,3	974	1 015,4	1 015,4
Generella statsbidrag & utjämning	352,6	341,6	341,2	340,1
Finansiella intäkter	20,8	27,8	5,5	5,5
Finansiella kostnader	-25,1	-22,6	-0,5	-2,0
Resultat före extraordinära poster	23,3	-5,5	-19,7	1,5
Reservering av pensionsåtagande före 1998	0	0		
Årets resultat	23,3	-5,5	-19,7	1,5

Årets resultat uppgår till +23,3 m nkr. Motsvarande resultat för 2015 uppgick till -5,5 m nkr, vilket gör att resultatutfallet för år 2015 är en förbättring med 28,8 m nkr (fg år försämring med 11,5 m nkr) jämfört med föregående år.

Årets utfall omfattar engångsintäkter från AFA avseende återbetalda premier för 2004 med 12,4 m nkr, extra ersättning för migration med 5,7 m nkr, kostnad för inlösen av borgensåtagande Samkraft med 5,2 m nkr samt kostnad för utrangering av materiella anläggningstillgångar i samband med införande av komponentredovisning med 5,6 m nkr.

Avvikelserna mot budget eller förändringarna i jämförelse med föregående år förklaras förutom jämförelsestörande poster av:

- Nämnderna redovisar ett positivt utfall mot justerad budget om 33,6 m nkr (föregående år överskott med 10,5 m nkr). Verksamhetens nettokostnader har minskat med 3,6 m nkr i jämförelse med år 2014, om man undantar jämförelsestörande poster. Föregående år var motsvarande förändring en ökning med 47,9 m nkr. Nettokostnadsökningen uppgår efter hänsyn till detta till en minskning med 0,3 % (fg år ökning 3,8 %).
- Utfall för skatteintäkter och generella statsbidrag översteg ursprungsbudgeten med 4,3 m nkr. Ökningen i jämförelse med år 2014 är 45,3 m nkr (fg år ökning 26,7 m nkr), vilket motsvarar en ökning med 3,4 % (2,1 %). Ökningen förklaras blanda annat av ökat skatteunderlag, dvs fler medborgare.

Säkringsredovisning

Enligt årsredovisningen tillämpar kommunen säkringsredovisning av derivatavtal (säkringsinstrument) om 423 m nkr som byter rörlig ränta till fast ränta.

Allmänt om derivat

Enligt rådet för kommunal redovisnings rekommendation nr 21, *Redovisning av derivat och säkringsredovisning*, ska derivatinstrument enligt grundregeln värderas enligt lägsta värdets princip om det är en tillgång (i praktiken 0 kr) och till

verkligt värde om det har ett negativt värde. Derivatets värdeförändringar redovisas som finansiella kostnader/intäkter i resultaträkningen. Alternativ till grundregeln är att så kallad säkringsredovisning tillämpas i de fall derivatet innehas i säkringssyfte, vilket kräver att det finns ett förhållande mellan säkringsinstrumentet (derivatet) och den säkrade posten (till exempel framtida räntebetalningar på ett rörligt lån) som förväntas vara effektivt under säkringens löptid. Vidare krävs det att det finns en säkringsdokumentation upprättad då säkringen ingås. Vid säkringsredovisning tas derivatets anskaffningsvärde värde (i praktiken 0 kr) upp i balansräkningen och det verkliga värdet anges som en tilläggsupplysning utanför resultat- och balansräkning.

Enligt kommunallagens förarbeten är finansiella instrument som terminer, optioner och swapar tillåtna i medels- och låneförvaltningen om de innehas i för att begränsa risker. I normalfallet blir därmed säkringsredovisning den metod som kommuner använder för att redovisa sina derivat.

Säkringsdokumentation

En förutsättning för att tillämpa säkringsredovisning är att det finns en säkringsdokumentation då säkringen (swap-avtalet) ingås. En säkringsdokumentation ska innehålla följande:

- Syftet med säkringen
- Den risk som säkringen ska minimera
- Identifikation av säkringsinstrumentet
- Identifikation av den säkrade posten
- Uppgift om hur säkringsförhållandets effektivitet ska bedömas.

Utifrån att antal antaganden som bygger på uppgifter från kommunens årsredovisning och intervjuer etcetera gör vi den bedömningen att kommunen följer RKR 21 med undantag från att man inte har en säkringsdokumentation som motiverar den redovisning man tillämpar.

Resultatbudget

I delårsgranskningen noterades att den av fullmäktige beslutade ursprungliga budgeten har justerats, innebärande att i justerad budget överstiger kostnaderna intäkterna. Det är i strid med huvudregeln i kommunallagen 8 kapitel 4 § där anges att budget skall upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Vi noterade vidare att i de av fullmäktiges fattade besluten finns ej synnerliga skäl angivna.

Den av fullmäktige justerade budgeten för år 2015 är negativ med ett totalt budgeterat underskott. I redovisad budget i samband med delårsrapporten uppgick budgeten till -20,4 mnkr, vilket berodde på resultatbalanseringar och beviljade tilläggsanslag. Vid årsskiftet uppgår den justerade budgeten till -19,6 mnkr.

En effekt av den negativa budgeten, blir att årets budgetöverskott summerar till 42,9 mnkr, trots att årets resultat "endast" uppgår till + 23,3 mnkr.

3.2.2. Balansräkning

Av KRL 5:2 framgår att balansräkningen skall redovisa samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på balansdagen samt form för uppställning.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att balansräkningen ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättning, skulder och eget kapital. Balansräkningen är uppställd enligt KRL 5:2 och omfattar i huvudsak tillräckligt med noter.

Vår bedömning är att tillgångarna, avsättningarna och skulderna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade och har värderats enligt principerna i KRL. Vi bedömer att klassificeringen av finansiella tillgångar respektive skulder behöver ses över.

Efter genomförd granskning kan följande synpunkter och kommentarer nämnas:

Tillgångar:

- En genomgång behöver göras över finansiella anläggningstillgångar, detta med anledning av gällande rekommendation RKR nr 20, för att fastställa vilka som inte är avsedda att innehålla för stadigvarande bruk och eventuellt ska klassificeras som omsättningstillgång.

Skulder:

- Pensionsredovisningen behöver kompletteras med upplysning om förtroendevaldas pensionskostnader och beräkningar av dessa.
- Kortfristig del av långfristig skuld bör klassificeras i enlighet med RKR nr 20. Lån som förfaller inom ett år skall enligt rekommendation klassificeras som kortfristigt om lånet förfaller inom tolv månader och inte följande tre villkor är uppfyllda; den ursprungliga löptiden var längre än tolv månader, kommunen har för avsikt att refinansiera skulden långfristigt och denna avsikt stöds av en överenskommelse om refinansiering eller en överenskommelse om ändrad amorteringsplan som träffats innan årsredovisning avlämnas. Under 2015 förfaller lån om 350 mnkr vilka är att betrakta som kortfristiga. Av dessa har 75 mnkr klassificerats som kortfristigt. För övriga lån saknas överenskommelse om refinansiering.

Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). Under år 2015 har komponentredovisning införts i Söderhamns kommun för nyinvesteringar och befintliga materiella anläggningstillgångar. Av redovisningsprinciperna framgår kortfattat om arbetet med införandet. Upplysningar saknas om vilka tillgångsslag, beloppsgränser och kvarvarande nyttjandeperioder som varit vägledande vid prioritering av vilka tillgångar som delats upp i komponenter.

Från år 2014 gäller rådets rekommendation om leasing/hyresavtal, RKR nr 13.2. Rekommendationen reglerar dels klassificering av finansiella och operationella avtal, dels ställer rekommendationen krav på upplysningar om framtida åtaganden. Årsredovisningen saknar upplysning om framtida åtagande för leasing/hyresavtal. Av redovisningsprinciperna framgår att utredning kommer ske under kommande år och vi noterar att motsvarande upplysning angavs i samband med föregående års bokslut.

3.2.3. Kassaflödesanalys

Av KRL 7 framgår att i finansieringsanalysen skall kommunens finansiering och investeringar under räkenskapsåret redovisas.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att kassaflödesanalysen redovisar kommunens finansiering och investeringar. Kassaflödesanalysen är uppställd uppdelat på sektorerna löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet.

Vi bedömer att överrensstämmelse finns med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

3.2.4. Sammanställd redovisning

Av KRL 8:1 framgår att särskilda upplysningar skall lämnas om sådana juridiska personer i vilka kommunen har ett betydande inflytande.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att den sammanställda redovisningen ger en helhetsbild av kommunens samlade verksamhets ekonomiska ställning och åtaganden. Redovisning av den sammanställda redovisningen omfattar beskrivning av koncerninterna förhållanden i enlighet med Rådet för kommunal redovisnings rekommendation, nr 8.2.

Vår bedömning är vidare att konsolideringen av underliggande enheter beskrivits korrekt och omfattar de företag som kommunen har ett betydande inflytande i.

Jämförelsetal för den sammanställda redovisningen har justerats för 2014 med anledning av ändrad redovisningsprincip i Stadshuskoncernen. Beskrivning kring det återfinns bland redovisningsprinciperna.

Resultatet i den sammanställda redovisningen visar på ett överskott om 86,5 mnkr (fg år 28,8 mnkr).

3.2.5. Tilläggsupplysningar

I årsredovisningen ska det lämnas tilläggsupplysningar i enlighet med KRL:s krav och i övrigt i enlighet med god redovisningssed. Detta för att de som tar del av årsredovisningen ska få den information som behövs för att förstå innehållet på ett korrekt sätt.

Vilka krav som ställs på tilläggsinformation återfinns bland annat i rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning. Det framkommer även i KRL 1:3 att i de fall kommunens redovisningsprinciper avviker från god redovisningssed ska upplysning om detta och skälen för avvikelsen framgå av årsredovisningen.

Bedömning och iakttagelser

I årsredovisningen återfinns ett separat avsnitt om redovisningsprinciper. Utöver detta lämnas tilläggsinformation i noterna till räkenskaperna.

Vi bedömer att årsredovisningens tilläggsupplysningar *inte helt uppfyller* KRL:s krav men i övrigt lämnas i enlighet med god redovisningssed.

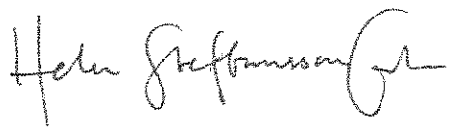
Vi konstaterar att tilläggsupplysningar och noter i jämförelse med föregående år har utvecklats.

När det gäller införande av komponentredovisning saknas upplysningar om vilka tillgångslag, beloppsgränser och kvarvarande nyttjandeperioder som varit vägledande vid prioritering av vilka tillgångar som delats upp i komponenter.

För en bättre följsamhet mot gällande rekommendationer föreslår vi en utveckling av tilläggsupplysningarna och redovisningsprinciperna. Vi vill även påtala att redovisningsprinciperna bör omfattar externa redovisningsprinciper och ej interna redovisningsprinciper. Följande rekommendationer har bland annat kommunen inte följt fullt ut:

RKR	Upplysning
RKR 7.1 Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser	* Finansiella placeringar avseende pensionsmedel. * Återlånade medel * Tillgångslag som placerats i. Uppgifter om förvaltningens utveckling.
RKR 10:2 Avsättningar och ansvarsförbindelser (ej pensioner)	* Beskrivning av förpliktelsens karaktär och tidpunkt för utflöde * Indikation om osäkerhet för belopp och eller tidpunkt för utflöde
RKR 18 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljning	* Beskrivning, avseende förutbetalda intäkter (exempelvis investeringsbidrag), av väsentliga inkomstgrupper jämfört med föregående år. * Grunderna för intäktsföring för olika poster, dvs. över vilken tid och enligt vilket mönster som inkomsten inkommer bör anges.
RKR 20 Finansiella tillgångar och skulder	En sammanfattande beskrivning av policy för hantering av för kommunen väsentliga risker

2016-03-21

Helena Steffansson Carlson
Projektledare

Lars-Åke Ullström
Uppdragsledare